Gilberte Vandrise

In samenwerking met Mathieu Vaesen

Mijn stille held

De verhalen over een vader in de
Tweede Wereldoorlog

Gilberte Vandrise
Mijn stille held
© 2019, Gilberte Vandrise
Brave New Books
Uitgegeven in eigen beheer
gilberte.vandrise@skynet.be
Omslagfoto: Gilberte Vandrise
Illustraties: Louisa Helsen
134 blz.
ISBN 9789402194777

Alle rechten voorbehouden.
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Dankwoord

In het gezin waarin ik opgroeide, heette iedereen *ons.* Zo was er ons pa, ons ma, onze Mathieu, ons Agnes, ons Emmy, onze Johnny, ons Molly - de kat -, onze Sam - de hond - en ons moemoe - de moeder van ons pa.

Ik beleefde mijn kinderjaren, samen met mijn leeftijdgenoten, tijdens de Tweede Wereldoorlog. Van wat ik als kind van drie tot tien jaar heb meegemaakt, staat er heel wat in mijn geheugen gegrift maar veel details zijn me toen toch ontgaan. Later, als volwassene, besefte ik dat je als kind geen besef hebt van uur of tijd. Ik ondervond ook dat mensen die de oorlog daadwerkelijk hadden meegemaakt, op welke manier dan ook, er later nooit graag over vertelden. Ook ons pa vertelde nooit iets in detail.

In de ogen van elke kleine jongen is zijn vader een held. Naarmate de zoon ouder wordt, brokkelen er zo nu en dan wat stukjes van die heldenkroon af. Niet zo in mijn geval. Hoe ouder ik word, hoe meer ik me realiseer dat ons pa in ons leven en in dat van heel wat anderen belangrijk was.

Tijdens de moeilijke jaren van de Tweede Wereldoorlog en daarna maakte hij voor velen een verschil, misschien wel het noodzakelijke verschil om te overleven. Hij was een van die echte helden die nooit ruchtbaarheid geven aan hun daden en er geen tegenprestaties voor verwachten.

Ons pa was een stille held, zoals er vele waren tijdens en kort na de Tweede Wereldoorlog. Voor hen waren er geen medailles of eervolle vermeldingen.

Aan al deze mensen wil ik dit boek opdragen.

Met dank aan Gilberte die mijn verhalen uit mijn kinderjaren aanhoorde en omzette in leesbare teksten.

Mathieu Vaesen

Inhoudsopgave

Dankwoord
Inhoudsopgave
Voorwoord

Proloog 12
Ons pa, John Vaesen 13

De oorlogsjaren 18
Een vliegmachine met lichtjes 19
Over steinen potten en vetzakjes 24
De patattendieven 31
Het gat in de kelder 37
Het avontuur in de kelder 41
Sterren in het donker 49
Het lege huis 56
De redding uit de dakgoot 61
Paling zo glad als een aal 67

De bevrijding en daarna 72
De koorts van de aftocht 73
Pakken wat je dragen kon 78
Het Ceulemanshof onder vuur 85
Veilig en wel 91
Schuilen voor de oorlog 98
De gruwel van nabij 103
Kinderen van de oorlog 109
Mijn hongerwinter 115
De riek erin 121

Epiloog 126
John Vaesen, ons pa 127

Lijst van de illustraties 131

Nawoord 133

Voorwoord

Mijn stille held is een eerbetoon aan John Vaesen. Mathieu Vaesen, zijn zoon, liep al lang rond met het idee om een boek aan zijn vader te wijden maar zoals het zo vaak gebeurt, duwde hij de realisatie hiervan altijd wat voor zich uit. Toen Mathieu een krantenartikel las over mijn boek *20 frank, soepzegeltjes en balletslippers,* een verzamelbundel van verhalen van de bewoners van 't Zand, de assistentiewoningen in Sint-Job-in-'t-Goor, besloot hij werk te maken van zijn verhalenboek.

Het boek dat u nu in handen heeft, is het resultaat van onze samenwerking. Mathieu heeft urenlang verteld over zijn vader en ik noteerde de verhalen. Als kleine jongen begreep Mathieu niet altijd welke belangen zijn vader diende tijdens de Tweede Wereldoorlog en kort daarna en het lag ook niet in Johns aard om erover te praten. Met het verstrijken der jaren werden de drijfveren achter ogenschijnlijk normale activiteiten duidelijk en groeide bij Mathieu het inzicht in het belang ervan voor de toenmalige omgeving. Mathieu kan met recht en reden trots zijn op zijn vader.

Gilberte Vandrise

Proloog

Ons pa, John Vaesen

Johannes Adrianus Vaesen - later den John - werd geboren in Antwerpen op 11 juli 1907, een warme dag op het hoogtepunt van de zomer. Het gezin, dat reeds gezegend was met een dochter en twee zonen, was met hem volledig. Vader Petrus Johannes voer lange jaren als stoker voor de Red Star Line en zorgde voor een regelmatig inkomen. Daar kwam echter een eind aan toen hij zeer onverwacht overleed in 1910. Zijn weduwe bleef achter met de vier kinderen. Hoewel ze veel van haar kinderen hield en ze wat graag zelf had willen opvoeden, kon ze dat financieel niet aan. Zo kwam John op driejarige leeftijd in een weeshuis in Hoboken bij de zusters terecht. Daar liep hij enkele jaren school, tot hij bijna acht jaar was.

Heel uitgebreide kennis deed hij er niet op maar hij beschikte over een goed stel hersenen, kon mooi schrijven en aardig rekenen. Als ontspanning kwam in het weeshuis enkel turnen in aanmerking, met name keurturnen. Het boeide John en hij kon er zich urenlang mee bezig houden. Dat wierp zijn vruchten af want tot op zijn 70ste kon hij nog allerlei varianten van handstand ten beste geven, tot groot ontzag van zijn omgeving.

Na de hereniging met het gezin moest John aan de slag. Net als de andere kinderen moest hij zo vlug mogelijk een stiel leren zodat het gezin minder afhankelijk was van moeders weduwenpensioen. John ging onder leercontract en werd parketlegger, of parketteur zoals men dat toen noemde, een respectabel beroep. Later

legde hij zich toe op de marqueterie en belegde heel wat plafonds, muren en meubelen met kleine stukjes fijn hout.

John groeide op tegen de achtergrond van de Eerste Wereldoorlog. Maar vermits hij nog erg jong was, beleefde hij het oorlogsgeweld veeleer op een afstand. In de nasleep van de oorlog kreeg John het druk als parketteur. Veel parketvloeren hadden schade opgelopen en moesten hersteld worden. John wist van aanpakken en leverde fijn werk en daar besteedden de opdrachtgevers heel graag hun geld aan. De tijden waren de mens goedgezind. Er was een grote economische bedrijvigheid en de toekomst leek voorspoedig tot in 1929 de beurs van Wall Street ineenstortte met als tragisch gevolg de crisis van de jaren '30. Veel mensen verloren hun geld en konden zich geen grote aankopen of dure herstellingen meer permitteren. Ook John werd werkloos want wie kon nog een dure parketvloer bekostigen?

John ging echter niet bij de pakken neerzitten. Hij nam achtereenvolgens allerlei baantjes aan en bleef zijn levensstijl van dandy getrouw. Hij ging graag goed gekleed en overal en altijd was hij de man met het hoedje en het strikje. Van gestalte was hij niet erg groot maar hij imponeerde zijn omgeving met zijn zwart, naar achteren gekamd, haar en zijn fiere houding. Op de dansvloer was hij een gegeerde partij.

In de steden werd de naoorlogse periode gekenmerkt door een toestroom van mensen van op het platteland. Zij wilden hun geluk zoeken in de grote stad. Lisa en haar zussen Mit, Trees en Anna, vier boerendochters uit Merksplas, vonden hun weg naar Antwerpen. Lisa's zussen begonnen